

Notiser

Nemoura viki (Plecoptera), en för Sverige ny bäckslända

[*Nemoura viki* Lillehammer (Plecoptera) recorded from Sweden]

ANITA JOHANSSON & ANDERS N. NILSSON

Bäcksländor är en liten, relativt enhetlig grupp som kan tyckas välkänd i Sverige. Sedan Brincks (1949, 1952) översikter av den svenska faunan har endast två ytterligare arter tillkommit, båda funna i Lappland. Dessa båda arter är *Isoptena serricornis* (Pict.) (Illies 1953) och *Capnia vidua* Klap. (Lillehammer 1972a). *C. vidua* är hos Lillehammer (1988: 151) angiven för T. Lpm. Det korrekta skall vara Lu. Lpm. Därmed kan vi räkna in 36 arter av bäcksländor i den svenska faunan (Lillehammer 1988). Då ytterligare sex arter påträffats i något av våra grannländer finns det anledning att noga granska infångat material. Detta låter sig nu lättare göras med hjälp av en färsk nordisk faunavolym (Lillehammer 1988).

Bland bäcksländorna utmärks släktet *Nemoura* av en allmän förekomst i flertalet limniska miljöer samt att larverna ofta vållar problem vid artbestämningen. Tre *Nemoura*-arter förekommer över hela Sverige, medan ytterligare tre tillkommer i söder eller i norr (Lillehammer 1985). Till dessa kan nu inräknas även *Nemoura viki* Lillehammer, 1972, vilken av oss nyligen påträffats i Västerbotten.

Nemoura viki var tidigare känd från nordligaste Norge och Finland (Lillehammer 1988). Fyndlokalen i Västerbotten är belägen ca 85 km NV Umeå (RN 21JNO 714809/167701, 64°24' N/19°30' E). Fyra hånar av *N. viki* fångades här i en malaisefälla vilken var placerad över en liten skogsbäck, Vargbäcken. Bäckens, som rinner i en sänka på tallheden, har sandbotten och kantas av vitmossa och gräsvegetation. Normal vattenföring under sommaren ligger kring 0,02 m³/s. Under mycket torra perioder kan bäcken helt sluta att rinna, och vatten blir då stående i gropar. Den svala sommaren 1987 var den högsta uppmätta vattentemperaturen ca 10°C, medan motsvarande värde för 1988 var ca 15°C. En mer detaljerad beskrivning av Vargbäcken återfinns hos Nilsson (1989).

Malaisefällan över Vargbäcken fångade under perioden 28.v.–24.x.1987 totalt 222 bäcksländor. Av dessa var 214 *Nemoura cinerea* (Retz.), som flög från början av juli till mitten av september. *N. viki* togs i fällan under perioden 14.vii.–2.viii. Enstaka exemplar

togs även av *Nemurella pictetii* Klap. och *Capnopsis schilleri* (Rost.), den senare ej tidigare angiven för VB (Lillehammer 1988).

Vi har även tagit en serie håvprover i Vargbäcken, speciellt med avseende på nattsländor och dykarskalbaggar. Även med avseende på dessa grupper har bäcken en ovanlig artsammansättning. Nattsländorna domineras av de fyra limnephilidarerna *Ironoquia dubia* (Steph.), *Anabolia concentrica* (Zett.), *Limnephilus coenosus* Curt. och *Micropterna sequax* McLachl. Rikligt förekommande dykararter är: *Hydroporus longicornis* Sharp, *H. memnonius* Nic., *H.*

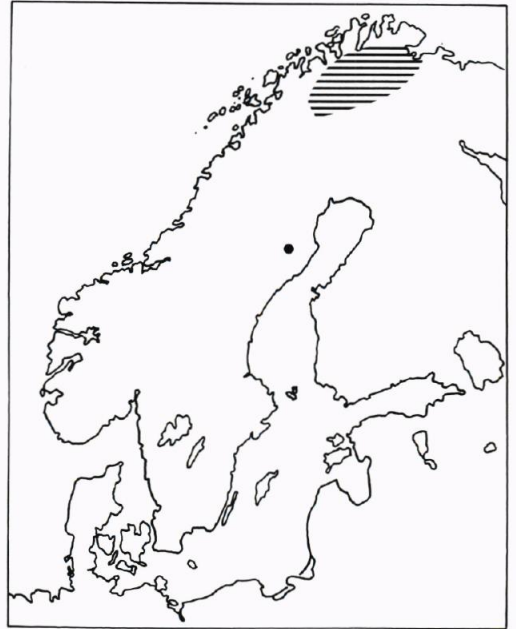

Fig. 1. Den kända utbredningen av *Nemoura viki* Lillehammer. Den sammanhängande finska och norska utbredningen anges efter Lillehammer (1987). Fyndet i Västerbotten anges med en prick.

Distribution of *Nemoura viki* Lillehammer in Fennoscandia. The main distributional area is redrawn from Lillehammer (1987), and the Swedish record is given with a black dot.

palustris (L.), *Agabus guttatus* (Payk.), *A. lapponicus* (Thoms.) och *A. setulosus* (J. Sahlb.). Speciellt den sistnämnda artens förekomst är intressant då detta är det sydligaste fyndet i Norden (Nilsson 1989).

Vår fyndlokal för *N. viki* ligger ca 50 mil söder om det tidigare kända utbredningsområdet (Fig. 1), vilket söderut sträcker sig till Palojoensuu i Enontekiö lappmark (Meinander 1975). Säkerligen förekommer *N. viki* även i det mellanliggande området. Artens förekomst är dock säkert mycket lokal, vilket bl a antydts av att den saknades i det jättelika material som insamlats i Messauretrakten i Lu. lpm (Mendl & Müller 1974). Här fångades under åtta års tid nära 10 000 bäcksländor fördelade på 28 arter – detta utan att *N. viki* påträffades.

Lillehammer (1986) har visat att larver av *N. viki* är känsliga för höga vattentemperaturer, med en mycket hög dödlighet redan över 16°C. Samtidigt växer larverna alltför sakt vid mycket låga temperaturer, varför även rena källdrag kanske utgör ogynnsamma levnadsmiljöer. Som vanligt tycks det att lagom är bäst. Vi tackar Dr A. Lillehammer, Oslo, som kontrollerat artbestämningen av *N. viki* och lämnat synpunkter på manuskriptet.

Litteratur

- Brinck, P. 1949. Catalogus Insectorum Sueciae. X. Plecoptera. – Opusc. ent. 14: 177–183.
– 1952. 15. Bäcksländor. Plecoptera. – Svensk Insektfauna 42: 1–128.

Nya landskapsfynd av tvestjärter

[New provincial records of earwigs (Dermaptera) from Sweden]

DIETMAR BORISCH

År 1987 startade jag en uppordning och registrering av Naturhistoriska riksmuseets (NRM) svenska tvestjärtsamling.

Endast enstaka ex från få landskap, insamlade av Boheman, Haij, Forsslund och Lundblad ingick i ursprungssamlingen, och *Apterygida media* (Hgb.) [= *A. albipennis* (Charp.)] fanns överhuvudtaget inte representerad. Detta blev ett incitament att genomöka entomologiska sektionens obestämda samlingar ef-

- Illies, J. 1953. Isoptena serricornis Pict. (Plecoptera) neu für Skandinavien. – Ent. Tidskr. 74: 86–93.
Lillehammer, A. 1972a. Notes on the stonefly *Capnia vidua* Klapálek from Fennoscandia. – Norsk ent. Tidsskr. 19: 153–156.
– 1972b. A new species of the genus *Nemoura* (Plecoptera) from Finnmark, North Norway. – Norsk. ent. Tidsskr. 19: 161–163.
– 1985. Zoogeographical studies on Fennoscandian stoneflies (Plecoptera). – J. Biogeogr. 12: 209–221.
– 1986. The effect of temperature on the egg incubation period and nymphal growth of two *Nemoura* species (Plecoptera) from subarctic Fennoscandia. – Aquat. Insects 8: 223–235.
– 1987. Nymphs of the Fennoscandian *Nemoura* Latreille (Plecoptera: Nemouridae), with a key to species. – Ent. scand. 17: 511–519.
– 1988. Stoneflies (Plecoptera) of Fennoscandia and Denmark. – Fauna Ent. Scand. 21: 1–165.
Meinander, M. 1975. Notes on Plecoptera from eastern Fennoscandia. – Notulae entomol. 55: 129–130.
Mendl, H. & Müller, K. 1974. Die Plecopteren des Messauregebietes. – Ent. Tidskr. 95: 129–147.
Nilsson, A. N. 1989. Larval morphology, biology and distribution of *Agabus setulosus* (Coleoptera, Dytiscidae). – Ent. scand. 19: 381–391.

Summary

The stonefly species *Nemoura viki* Lillehammer is for the first time reported from Sweden. It was here found near a small forest stream about 85 km NW of Umeå in the Västerbotten province. As *N. viki* was previously known only from northernmost Norway and Finland, the new record expands its range about 500 km to the south.

A. Johansson & A. N. Nilsson, Dept. Animal Ecology, University of Umeå, S-901 87 Umeå, Sweden.

ter ytterligare material och att själv insamla tvestjärter i Stockholms omgivning. Härvid har nya landskapsfynd kunnat göras och en del nya lokaler av intresse har upptäckts, som komplement till Ander (1945, 1953) och Proschwitz (1983).

I listan nedan anges nya landskapsfynd med *. Djur som förvaras i min samling har angetts med coll. BOR, övriga hör till NRM. Nomenklatur enligt Harz